

JÜRI MÄLUMÄNGUSARJA 2018/19 HOOAJA I ETAPP

Küsimused: Vismarid (Henri Kaarma, Alvar Orav, Illar Tõnisson, Toomas Uuskam)

1. Ameerika Ühendriikides tähistatakse homme ühele isikule pühendatud päeva (..... day), kelle sünnist möödub 252 aastat. Ta oleks ilmselt jäänud tavaliseks lihakaupmeheks New Yorgist, kui poleks 1812. aastal puhkenud sõjas Ameerika Ühendriikide ning Suurbritannia ja Kanada vahel pälvinud ootamatut tähelepanu. Nimelt varustas ta sõjas lihaga Ameerika armeed ning märgistas saadetised “U.S.”. **Millist tähtpäeva Ameerika Ühendriikides homme tähistatakse** ehk kelle nimi sobib punktiirile?

2. Mõnevõrra üllatavalt on see komme või žest pärit juba antiikajast, millele leiab viiteid nii mõnegi toonase kirjamehe teosest. Vana-Kreekas tunti seda nimega *katapygon*, Vana-Roomas aga asja, millega seda tehakse, nimega *digitus impudicus*. Järgnenud sajandite osas selle kasutamise kohta täpsemad andmed puuduvad, kuid moodsa aja leviku algus seondub eeskätt Ameerika Ühendriikidega, kuhu see olla jõudnud 19. sajandi lõpul itaalia immigrantide kaudu. Vanimaks teadaolevaks fotoks, kus seda demonsteeritakse, on 1886. aastal üles võetud ja vastasvõistkonnale mõeldud jäädvustus Boston Beaneatersi pesapallivõistkonnast. **Millest on jutt?**

3. Ilmselt on enamik kursis uudisega, et tänavu jäetakse Nobeli preemiast unistavad kirjanikud pika ninaga, kuna rahva usaldus kirjanduspreemiat välja andva Rootsi Akadeemia suhtes olla mõneks ajaks kadunud. Veelgi täbaram oli Nobeli preemiatega lugu täpselt 100 aastat tagasi, kus see jäeti välja andmata toonasest viiest kategooriast koguni kolmes. Nii said 1918. aastal Nobeli auhinna pärjatud üksnes kaks pildidel olevat meest. **Kes?** Täna asub neist ühe nime kandev instituut teise nime kandva ühingu koosseisus ja vähemasti ühele neist preemia andmist sõja lõpuaastal on tagantjärele peetud auhinna väljaandmise põhimõtetega suhteliselt vastuolus olevaks ettevõtmiseks. (NB! kaheosaline küsimus)

4. Pildil olevat puud on ammust ajast kõrgelt hinnatud. Egiptuse vaarao Tutanhamoni hauast leiti kaks selle puuga kaunistatud eset. Indias usuti, et see puu suudab tõrjuda mürki, seepärast tehti sellest kuningate jooginõud. Tänapäeval kasutatakse luksusmööbli valmistamiseks. Puu nime võiks aidata meelde tuletada ühele tuntud muinasjutule mõtlemine. **Mis puu?**

5. See inglisekeelsele maailmale tundmatu mõiste on meie jalgpallikultuuri tulnud Kesk-Euroopa kaudu, kuigi tema juured viivad ikkagi inglaseni. Nimelt pärineb termin ühe kunagise Southamptoni palluri nimest, kelle Viinis ja Budapestis 20. sajandi algul toimunud Kesk-Euroopa turneel näidatud etteastetest sealsed vutifännid vaimustusse sattusid ja ühele mänguelemelele tema nime andsid. **Milline mõiste või kes oli see inglasest jalgpallur?**

6. Pärts tihti kohtab siin või seal küsimust kõige suurema teadaoleva kohta. Veel mõnikümmend aastat tagasi kirjutati, et selleks on 1935. aastal sündinud Ronald Grahmi järgi nime saanud Grahmi ehk g64, praeguseks on aga teada, et temast oluliselt suuremad on veel TREE(3) ja SCG(13). **Millest on jutt ehk mis sobib punktiirile?**

7. Küsitav kirju elusaatusega mees sündis 1961. aastal Dnipropetrovskis, kandes tollal Perteli perekonnanime. Nooruses oli tema näol tegu andeka korvpalluriga, N Liidu noortekoondise kandidaadiga, kuid varakult seadustega pahuksisse minek nullis võimaliku spordikarjääri (kui mitte arvestada hilisemat Piljardimängude Liidu presidendi ametikohta). Oma elu jooksul on küsitav leiba teeninud Hollandis lilleeksjoni maaklerina, kirjutanud raamatuid, juhtinud omanimelist telesaadet, pidanud restorani jpm. Kolmest abielust on tal 9 last mitmes erinevas riigis. 2002. aastal esitas ta taotluse Eesti kodakondsuse saamiseks. **Kes?**

8. Algselt olid nähtavad kohvrid laiali üle Tallinna linna, igaühel küljes lipik mõne linna nimega ja üks üldlevinud inglisekeelne mehenimi. Nüüd saab neid kohvreid vaadata Viinistu sadamas. **Kes on need kaks kunstimeest**, kes on selle taiese autoriks? (NB! kaheosaline küsimus)

9. Saksamaa praegune suurim naisteajakiri alustas ilmumist aastal 1886 nime all *Das Blatt der Hausfrau*, sihtgrupiks keskklassi koduperenaised. 1954. aastast hakkas ajakiri kandma aga üht kena naisenime, teda antakse välja Hamburgis ja ajakiri ilmub iga kahe nädala tagant. Tippaegadel lähenesid ajakirja tiraažid miljonini, selle lugejate arvuks hinnatakse 3,6 miljonit. **Millist nime see ajakiri kannab?** Seda nime kandvatest inimestest figureerib hetkel enim maailma meediapildis pildil olev endine koolmeister, läbi aegade on aga vast kuulsaim üks tema 1934. aastal sündinud kaasmaalanna.

10. Milline kalendrikuu?

- moslemid on viimasel kahel aastal just sellel kuul tähistanud oma üht olulisemat püha - Ramadani lõppu;
- oma iseseivuspäeva tähistavad sel kuul näiteks Filipiinid, Mosambiik ja Kongo DV, aga ka Island;
- Nõukogude Liidu meeste korvpallikoondis võitis sel kuul oma esimese MM-tiitli ja oma viimase EM-tiitli, maailmameistriks on sel kuul tulnud aga ka näiteks tänava meie hulgast lahkunud Vikram Joshi;
- selles kuus leidub päev, mil leiab aset James Joyce'i romaani „Ulysses“ tegevus;
- Orelipoiss on selle kuu nimega pealkirjastanud kuulda pala oma viimasel plaadil „Sünnipäev“

11. Esimese maailmasõja päevil leidsid paljude riikide armeedes omale rakendust ka koerad. Ühes riigis leiti, et parim viis nende kasutamiseks on panna koerad vedama vankrit, millele oli paigutatud Maximi kuulipilduja. Fotod 1914. aastal sedasi reas sõtta sammuvatest koeravankritest on tänaseks saavutanud ikoonilise staatuse. **Millise riigi armees selliseid spetsiifilisi koeravankreid kasutati?**

12. See sümbol on seotud ühe tänavu augustis 70-aastaseks saanud ja korduvalt Eestit väisanud West Bromwichist pärit isikuga, kes muuhulgas on Wolverhampton Wanderersi vutiklubi üks asepresidente ning kellele prints Charles 2009. aastal üle andis Briti Impeeriumi ordeni väljapaistvate teenete eest oma tegevusvaldkonnas. **Kes?**

13. Nähtav logo kuulub 1896. aastal asutatud ettevõttele, mille nime me ei küsi. Algselt telefone, juhtmeid ja lüliteid tootnud ettevõtte tuli 1904. aastal turule oma kõige tuntuma tootega, mille ühe olulise komponendi tootmiseks kasutatava keemilise elemendi nimest on tuletatud ka firma nimi. **Seda keemilist elementi küsimegi!** Tolle keemiline elemendi laialdase kasutamisetä polnuks teostatav ka hiljuti startinud NASA Parkeri sondi missioon.

14. **Millise kirjaniku** üheks viimaseks teoseks jäi aasta enne tema surma ilmunud tähendusliku nimega novell „Casanova jätab jumalaga“? Kuigi novelli peategelane, kes on eluõhtul võtnud nõuks külastada oma kunagisi kallimaid, kannab nime Hillar Kaselaid, on tegemist sügavalt autobiograafilise alatooniga teosega.

15. Sellist ametinimetust kannab Eestis praegu 15 inimest, nende töökohad asuvad üheksas maakonnas. Kuigi nende hulgas domineerivad naised (kümme viie vastu), on oma ülesannete mahult ja mõjukuselt ilmselt tähtsaimad ja tuntuimad kaks pildil olevat meest. **Milline ametikoht?**

16. Seda Vana Testamendi prohvetit on kirjeldatud väljapaistva tervendajana ja muidu kaastundliku ja hella loomuga mehena. Nii näiteks muutis ta heaks paha veega allika vee, lõi lahku Jordani jõe vee, mitmekordistas vaese lesknaise õlitagavara, äratas poisikese surnuist, ravis ühe mehe terveks pidalitõvest, sõnus viljatu naise lapseootele, pani raudkirve ujuma ja lõi süürlasi pimedusega. **Kes?**

17. Mullu pälvis Eesti parima reisiraamatu tiitli ühest riigist jutustav teos ("*Minu*"), milles kohalik räägib raamatu autorile ehk välismaalasest *bule'*le muuhulgas: "Meil kasutati lihtsalt maailmas valitsevat kommunismipaaniikat ära. Õeldi, et PKI tegi ebaõnnestunud riigipöördekatse ja et president tuli nüüd "kaitse alla" võtta. Siis anti kõigile luba kommuniste tappa. Kõik tapsidki, nagu metslased. Tudengid tapsid, sõjaväelased tapsid, usklikud tapsid, kriminaalid tapsid. Pole perekonda, kus poleks tapjat või tapetut. 1965-66 tapeti miljon süütut inimest, veel poolteist miljonit saadeti vangilaagrisse." **Millisest riigist see raamat jutustab?**

18. Näete pildil esindajat ühte kiililiste seltsi kuuluvast perekonnast, mille ladinakeelseks nimeks on *Lestidae* ja mida Eestis elab viis liiki: väike..., luha..., tume..., pronks... ja pruun... Punktiirile sobib sõna, mis meile kiilidest enam seondub millegi söödavaga, mida Vikipeedia andmetel hakati Eestis esimest korda tootma 1978. aastal Pärnu-Jaagupis. **Milline perekond või milline sõna sobib punktiirile?**

19. Selle 2004. aastal teleritesse jõudnud Neville Astley ja Mark Barkeri loodud briti animasarja nime tegelane on saanud Hiinas niivõrd populaarseks, et nii Pekingis kui Shanghais rajatakse talle pühendatud teemaparki. Nimetatud pargid plaaniti algselt avada järgmisel aastal, mis on Hiina kalendrit arvestades selleks igati sobiv aeg. Paraku on süütust kangelasest saanud Hiinas vahepeal logardlik gängsterikultuuri sümbol, kuna tema kujutist armastatakse enda kehale tätoveerida ning seejärel endast tehtud pilte ja videosid interneti laadida. Loomulikult ei puudu internetist ka töödeldud materjal, kus küsitavat on kujutatud pornograafilistes või muidu naljakates situatsioonides. Nii on mitmed Hiina sotsiaalvõrgustikud otsustanud temaga seonduva levitamise keelata, mis on omakorda andnud lääne meediale põhjust ironiseerida, kuidas küsitav kommunistlikke väärtusi ei esinda. **Kes on see animakangelane?**

20. Kuulete "Meeste tantsu" 1892. aastal esmaetendunud ja konservatooriumi lõputööna valminud ooperist, mida peetakse helilooja kolmest ooperist tuntuimaks. Ooperi nimega ühtiva kaubamärgi all on müüdnud ka pildil olevat sõidukit, kuid tolle kaubamärgi nimi ei pärinenud mitte ooperi mustlastega hängivalt nime tegelaselt, vaid saadi hoopis tuletisena autosid tootnud tehase nimest. **Milline ooper ja kes on selle heliloojaks?** (NB! kaheosaline küsimus)

21. Kui mitte arvestada Guinea-Bissau pealinna Bissaud ja Sao Tome ja Principe pealinna Sao Tome', siis on Aafrikas vaid üks riik, mille pealinna nimi kattub eesti keeles täpselt riigi omaga. **Milline riik või pealinn?**

22. Eelmisel aasta oktoobris võttis Venemaa kasutusele kaks uut rahatähte: 200- ja 2000-rublase. Kui värskelt trükitud 2000-ste kupüüride esiküljel presenteeritakse 2012. aastal valminud Russki saare silda, mis ühendab samanimelist saart Vladivostokiga, siis 200-se kupüüri esiküljele peeti vajalikuks paigutada üks 1905. aastal valminud ja ka Eestiga seotud objekt. **Millise objekti oleme rahatähelt kustutanud ja millises linnas see asub?** (NB! kaheosaline küsimus)

23. Tänavu hakkas levima uudis ühe tuntud autotootja võimalikust naasmisest F1 võistlussarja. Mõneti sümboolselt lahkus tänavu jaanuaris 86-aastasena meie hulgast ka ameeriklane Dan Gurney, kes 1962. aastal tõi Prantsusmaal sellele autotootjale F1 sarjas ainsa etapivõidu. Üldse võistles küsitav tootja oma tehase meeskonnaga MM-sarjas aastatel 1957-62, lisaks etapivõidule saavutati ka kolm teist kohta (kõik samuti Gurney poolt) ja platseeruti 1961. aastal MM-sarja kokkuvõttes võistkondade arvestuses kolmandaks. Hiljem naasti F1 sarja veel edukalt aastatel 1983-87 McLaren'i mootorite kaastootjana. Muudes sarjades on tolle autotootja sõidukeid viimastel aastatel edukalt juhtinud näiteks Mark Webber, Brendon Hartley ja Nico Hülkenberg. **Milline autotootja?**

24. Ameerika pirnloorberi ehk avokaado viljad on pirni kujuga, 7-20 cm pikad ja kaaluvad kuni kilo. Vilja sees on suur kõva seeme. Viljaliha on väga õlirohke ja mageda maitsega, aga kuna see sisaldab suurt hulga vitamiine, mineraale ja kasulikke rasvhappeid, siis on tegu nt kaalujälgijate seas populaarse artikliga. Suurimad kasvatajad maailmas on Mehhiko, Indoneesia ja USA. **Mida tähendab asteekide poolt kasutatud nahuatl'i keeles sõna „āhuacatl“**, mille järgi vili endale rahvusvaheliselt levinud nime on saanud? Ühe vihjena on abiks juuresolev pilt ja teiseks see, et enamikul mängijaist pole vastust sõna otseses mõttes kaugelt vaja otsida.

25. Pildil olevat robotit turustab firma nimega SoftBank Robotics ning müügile tuli ta esimesena Prantsusmaal ja Jaapanis 2014. aastal. Tema eesmärgiks ei ole aidata inimesi kodustes toimetustes, vaid lugeda nende emotsioone ja teha nad õnnelikuks. Nii kasutatakse teda mitmetes kontorites administraatorina. Eestis kasutab tema teeneid näiteks Telia peakorter, kuid ilmselt peab robot veel ametit õppima, sest tänavu suunati ta esimese robottudengina Tartu Ülikooli teadmisi omandama. **Millist nime see robot kannab?**

26. Küsitavas Baltikumi linnas asub Euroopa kõige laiem juga (249 m). Linna elanike arv on veidi alla 13 000, linnaõigused pärinevad aastast 1378 ning juba kümnekond aastat varem kuulus see Hansa Liitu. Aastail 1596-1616 oli kohaliku hertsogkonna pealinn. 1886. aastast kuni I maailmasõja alguseni tegutses linnas Balti Õpetajate Seminar, kus õpetajana töötas teiste seas Konstantin Pätsi noorem vend Voldemar. Näete ka linna vappi. **Mis linn?**

27. Pariisi lähedal Sainte-Genevieve-des-Bois kalmistul jalutades võib leida ühe eripärase, vaibaga kaetud haua. Tolle idamaist hõngu mustriga vaiba all puhkab teenekas vaibakolleksionäär, kelle sünnist möödus sel aastal 80 ja surmast 25 aastat. Tõsi, avalikkuse silmis sai mees siiski tuntuks millegi muuga, kui vaipade kogumisega. **Kelle haud?**

28. Potsdami kartulit (*Potsdam potato*) pannile panna ei saa, seda kujutatakse tavaliselt muhkliku kerana, mille pinnal on esindatud kõik vikerkaarevärvid ja kõigile tuttavad kujundid. Kartuli koostamiseks kasutatud andmete töötlemise keskus asus Potsdamis, sealt ka nimetus. **Mis on Potsdami kartul, mida selle abil kujutatakse?**

29. Erinevate riikide jalgpallikoondistes mängib ikka pallureid, kes on sündinud hoopis mõnes teises riigis. Kui varem oli see peaaesjalikult tingitud riigipiiride muutustest ja riikide iseseisvumisest, siis viimasel ajal on põhjused mõnevõrra teised. Kõige äärmuslikuma näitena viimaste aegade suurturniiridelt on silma paistnud 2014. aasta MM-võistlustel osalenud riik, mille 23 koondislasest oli selles riigis, mida nad esindasid, sündinud vaid 7. Huvitav on seegi, et kõik 16 ülejäänut ei olnud kokku kogutud üle maailma, vaid olid sündinud ühes konkreetses teises riigis. **Millise riigi jalgpallikoondisest on jutt ja millises riigis sündinud pallurid** selle mängijatest toona enamuse moodustasid? (NB! kaheosaline küsimus)

30. Näete pildil ja kuulete maailma lavalaudadel läbimurret tegevat noort Norra lauljatar, kes kannab perekonnanime Aksnes, kuid on esinejanimeks valinud oma eesnime. Eestis elab selle aasta alguse seisuga seda eesnime kandvaid isikuid 44, kuid tundub on nimi eeskätt kontekstist, millega seoses said Nõukogude aja mälumängurid seda ilmselt oluliselt tihedamini vastuselehele kirjutada, kui tänapäevased. **Niisiis, kes laulab?**

31. Wyomingi osariigis, Yellowstone rahvuspargis asuval väikesel tähelepandamatul järvel või õigemini veesilmal nimega Isa Lake on üks, kuigi mitte unikaalne, aga siiski väga haruldane omadus. **Milline?**

32. Pildil olev lõbus loom ei ole fotomontaaži tulemus vaid reaalselt eksisteeriv elukas. Värv järgi eristatakse blonde, punaseid ja pääsukesekõhu värvi liike. Tema lihast tehtud paprikavorst on hinnatud delikatessiks gurmaanide seas. **Millist tõugu too elukas esindab?** (NB! kaks punkti anname tõu täpse nimetuse eest ja ühe punkti tõu päritoluriiki sisaldava eestikeelse nime eest)

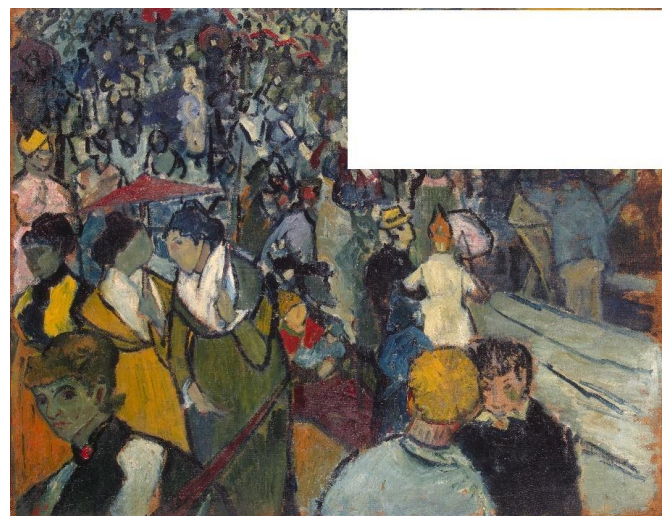

33. Põhimõtteliselt võib öelda, et pildil olev artist kannab spordivahendi nime, mida kasutatakse olümpiamängudel juba 1900. aastast ning mille kasutamise juured ulatuvad 15. sajandisse. 2016. aasta Rio mängudelt tõi tadžikk Dilshod Nazarov seda vahendit kasutades oma kodumaale läbi aegade esimese OM-kulla. **Nimetage artist või spordivahend.**

34. 1981. aastal võitis Cannes'i filmisfestivalilt Kuldsel Palmioksa film, mis kujutas kõigest aasta varem toimunud sündmusi. Pole ime, et Cannes'is linastumise ajaks oli film see jõutud selle kodumaal juba ära keelata. Kes **oli selle filmi lavastajaks** ja **millises linnas aset leidnud sündmused** film kajastas? (NB! kaheosaline küsimus)

35. Oleme sellele 130 aastat tagasi valminud Vincent van Gogh'i maalile alles jätnud rahvamassi, kuid kustutanud põhjuse, millepärast rahvas kohale oli tulnud. Annaalidest selgub, et aastal, mil kunstnik pildi maalis, algas hooaeg pildilt kustutatud objektile 1. aprillil ja lõppes 21. oktoobril. Niisiis, **millise objekti oleme pildilt kustutanud** või mida rahvas sinna vaatama tuli? Alustuseks oleks abiks välja mõelda linn, kus van Gogh oma pildi maalis, aga punkti selle eest ei saa.

36. Esimene patent taolise aparaadi loomiseks võeti juba 1920ndatel aastatel USA-s, kuid reaalsete tegudeni jõudsid esimestena skandinaavlased. 1950ndate lõpul tuli esimese töötava aparaadiga avalikkuse ette Rootsi firma Wicanders, järgmisel kümnendil sai juba oluliselt automatiseerituma lahendusega hakkama norralane Aage Tveitan. Täna on nende juhtivaks tootjaks maailmas 1972. aastal asutatud Norra firma Tomra, kelle aparaate on üle maailma kasutuses umbes 70 000. **Millest on jutt?**

37. Pildil olev kalamburist, vanade sõnade elluärataja ja tviteraas (Twitteri-kirjanik) on tuntud ka Säutsu-pääsukese nime all. Eelmisest sügisest juhib Vikerraadios programmi „Sõnasäuts“ ning pälvis 2016 aasta keeleteo auhinna. Küsitava perekonnanime kandjatest on kahtlemata tuntuim tema vaaronu, kelle nime kannab praegu endine Jaan Tombi tänav Tallinnas. **Kes?**

38. Maailma tihedaimalt asustatud suurlinna Manila kõige tihedamalt asustatud linnaosa on oma rohkem kui 630 000 elanikuga ka linna kõige rahvarohkeim ning lisaks ka pindalalt suurim linnaosa. Mõistagi on tegemist ka Filipiinide pealinna kõige kriminogeensem linnaosaga, kuhu valgel turistil oma nina tervislik pole toppida. Kultuuriteadlikul inimesel seostub linnaosa nimi tõenäoliselt hoopis kunstiga (vt kõrvalolevat maali). **Millist nime see rahvarohke linnaosa kannab?**

39. Filmis "Ristiisa II" ütleb Lee Strasbergi kehastatud kasiinöärimees Hyman Roth, et jälgib pesapalli tähelepanelikumalt alates aastast 1919, kui Arnold Rothstein Maailmaliigas (*World Series*) võidu sepistas. Hüüdnime "Brain" kandnud Rothstein polnud aga pesapallur, vaid gängster, kes maksis ühe võistkonna mängijatele raha, et nood tolle Maailmaliiga finaali Cincinnati Reds'ile kaotaks. Küsitav vahejuhtum on tänini jäänud USA pesapalliajaloo üheks märkimisväärsemaks skandaaliks. **Millise nimega seda skandaali tuntakse**, kui on teada, et seda on hõlbus tuletada selle kolmel korral Maailmaliiga võitnud võistkonna nimest, kellele mafioosod raha maksid?

40. Kuuldav muusikapala kõlas suvisel Guns N' Roses'e Tallinna kontserdil tagantpoolt kolmandana. Hoolimata sellest, et see on ainus riiginimeline laul GNR'i repertuaaris, ei mainita riigi nime laulus endas kordagi ja erinevalt Tallinnast pole bänd selles veerandsajamiljonilise elanikkonnaga riigis kunagi esinenud ega ilmselt plaani ka minna. **Millise riigi nime kannab kuuldav pala?**

41. Maailma õlleturul on viimasel paarikümnel aastal toimunud suur konsolideerumine. Maailma suurim õlletootja AB InBev neelas 2016. aastal oma suurima konkurendi, Londonis baseeruva SAB Miller'i. 2008. aastal oli konglomeraadiga omakorda liitunud ameeriklaste Anheuser-Busch (AB). Maailma suurima õllekompanii moodustumine sai aga avapaugu aastal 2004, mil leivad panid ühte kappi belgaste InterBrew ja ühest teisest riigist pärit AmBev ning moodustus InBev. AmBev omakorda loodi 1999. aastal riigi kahe väärrika õlletootja (mõlemad olid tolleks ajaks tegutsenud üle 100 aasta) ühendamisel. **Millise riigi õlletootja oli AmBev**, mille lõimumisel belglastega sai alguse suur revolutsioon maailma õlleturul?

42. Küsitav sündis 1943. aasta jõululaupäeval Heidelbergis. Tema natsiminevikuga isa Walther oli saksa päritolu ärimees ning ema Alice brasiillanna. Oma elu esimesed 14 aastat veetis ta Brasiilias, pärast II maailmasõda pöördus pere Saksamaale tagasi. Seejärel töötas ta Argentiina konsulaadis Münchenis, lühikest aega ka stuuardessina. Diplomi järgi on ta tõlk ning valdab lisaks saksa, portugali jm keeltele ka viipekeelt. Tal endal on kolm last ning ta on oma elust suure osa kulutanud tegelemisele raskustes vaevlevate laste ning puudega inimestega. **Kes?**

43. Radiaan on nurk suurusega ca 57,3 kraadi ja täisringi mahub täpselt 2π radiaani. Selline lõik ringjoonest, mille alg- ja lõpp-punkt moodustavad 1 radiaani suuruse nurga, on sama pikk kui ringi raadius. SI ühik ruuminurga mõõtmiseks on aga steradian. Kui kera, mille raadius on r , keskpunktis asub oma tipuga koonus, mis joonistab kera pinnal välja pindala r^2 , on koonuse tipu ruuminurk täpselt 1 steradian. Meie aga küsime: **mitu steradiaani mahub kerasse?**

44. Küsitav näitleja pole võitnud ühtegi Oscarit ega sellele isegi kandideerinud. Küll pidi ta koos Liv Ullmanniga 1973. aastal andma Oscari üle Marlon Brandole, kes aga keeldus seda vastu võtmast ja saatis enda eest lavale indiaanlase. Kuna indiaanlane polnud Oscarist huvitatud, jäi see küsitava elulooraamatu kohaselt mitmeks päevaks talle endale. Kui ta samal õhtul linnas Oscar näpus ringi kõndis, arvasid inimesed, et ta on selle võitnud. Samuti soovisid talle Oscari võidu puhul õnne tema lapsed, kui kuju hommikul esikust leidsid. **Kes?**

45. Kuigi Guinnessi rekorditeraamat peab selleks üht teist 5x8 meetri suurust, 1500 kilo kaaluvat ja maapinnaga mitte nii kindlalt ühendatud objekti, siis ränduritele tutvustatakse just piltidel olevat Myanmaris Mandalay linnas asuvat meistriteost kui maailma suurimat **Milline sõna sobib punktiirile?**

46. Maagilise 900 ületas selles arvestuses seitse isikut. Rekordiomaniku tulemuseks oli 969, teise koha resultaadiks jäi 962 ja kolmanda saavutuseks 950. Järgmine nelik on läinud annaalidesse numbritena 930, 912, 910 ja 905. Edasi tulevad juba pikemad vahed. **Millise "edetabeliga" on tegu**, kui on teada, et vastuse võib leida allikast, mille kohta on tänases mängus juba küsimus olnud?

47. Talle pakutud erialaste raamatute kirjutamisest ütles küsitav enamasti ära, kuid otsustas omal initsiatiivil kirjutada pärast 1981. aastal ametivõimude poolt aset leidnud kahepäevast kinnipidamist 8 500 sõnast koosneva loo "Mind piinati Pasadena vanglas!" ("*I Was Tortured in the Pasadena Jailhouse*"). Ta avaldas selle Robert D. James'i nime all 14-leheküljelise brošüürina, lasi neid trükkida 10 000 tükki ja müüs hinnaga üks dollar eksemplar. Need, kes selle pamfleti, mis annab aimu autori toonasest meelteseisundist, omal ajal ostsid, tegid hea investeeringu, sest küsimuse koostamise ajal tuli kasutatud eksemplari eest Amazonis välja käia 375 dollarit. **Keda siis Pasadena vanglas sedaviisi piinati?**

48. Saksa DV maanteeliikluse üheks sümboliks oli Tüüringis Suhli vabrikus Simsoni nimelise tootja poolt valmistatud kultuslik võrr, mida aastatel 1964-86 ajal suudeti valmis vorpida üle miljoni eksemplari. Tema ametlikuks mudelinimetuseks oli KR51, kuid üldjoontes tunti teda ühe elusolendi saksakeelse nimega. **Millise elusolendi** (punktide teenimiseks vastata eestikeelse nimega!)?

49. Bali kultuur on rikkalik igasuguste traditsioonide ja tseremooniate poolest. Näiteks peab eranditult iga balilane täiskasvanuks saades läbima tseremoonialse protseduuri, mida kohalikus keeles tuntakse nimega *metatah* ning mida viiakse läbi ühes keha avaustest. Protseduuri viib läbi preester ja kuigi see pidi olema igatpidi ebameeldiv, teeb sealne noor selle läbi au ja uhkusega. Nii saavat balilased lahti oma metsikust loomallikkusest ja suudavad seejärel paremini kontrollida halbu emotsioone nagu viha, ahnus, kadedus ja iha. **Mida selle protseduuri raames tehakse?** Päril perverssuste peale mõelda pole vaja, mingil kujul saab sama protseduuri ühe ameti pidaja käest ka meie oludes tellida.

50. Lõpetuseks laulab teile Poltavast pärit Ukraina rahvakunstnik Andri Mõhhailovõtš Danõlko, kes oma ettasteid teeb aga hoopis teistlaadi artistinime all. **Millise?** Nädalavahetustel kõrtsides jalga keerutamas käivaid mälumängureid aitab küllap teadmine, et just tema pealt on oma kaks tuntumat hitti maha viksitud Eesti "esibänd" Patune Pool.

VASTUSED

1	Uncle Sam Day / Onu Säm	arvatavalt Samuel Wilsoni (1766-1854) järgi nimetatud
2	keskmise näpu näitamine	ehk "Fuck You" žest või "The Finger" või "The Middle Finger"
3	Max Planck; Fritz Haber	vastavalt füüsika- ja keemiapreemia
4	eebenipuu	viide Lumivalgekese juustele
5	robinsonaad / Jack Robinson	tegemist oli väravavahiga
6	arv	
7	Alex Lepajõe	
8	Marko Mäetamm; Kaido Ole	esinevad koos kunstnikunime John Smith all
9	Brigitte	pildil Brigitte Macron, viide Brigitte Bardot'le
10	juuni	viidatud Vikram Joshi võitis aastal 2014 mälumängu MM-i
11	Belgia	
12	Robert Plant	ansambli Led Zeppelin solist
13	volfram	ettevõtte on lambipirnide tootja Tungsram (tungsten + volfram)
14	Eduard Vilde	teos ilmus aastal 1932
15	linnasekretär	piltidel Toomas Sepp ja Jüri Mölder
16	Eliisa	
17	Indoneesia	"Minu Indoneesia" autoriks oli Berit Renser
18	körsiklased / körsik	
19	Pörsas Peppa	2019 on Hiina kalendri järgi sea-aasta
20	Sergei Rahmaninov; "Aleko"	viide: Автомобильный завод имени Ленинского Комсомола
21	Djibouti	
22	Sevastopol; "Uputatud laevade monument"	taiese autoriks Amandus Adamson
23	Porsche	viidatud piloodid sõidavad turismiautode sarjas
24	munand	
25	Pepper	
26	Kuldiga	
27	Rudolf Nurejev	viidatud kalmistule on maetud palju vene suurkujusid
28	Maa gravitatsioon	kujutab gravitatsiooni tugevust erinevates Maa piirkondades
29	Alžeeria; Prantsusmaa	
30	Aurora	
31	tühjeneb kahte ookeani	läbi Mississippi ja Missouri jõe Atlandi ookeani ja läbi Columbia jõe Vaiksesse ookeani
32	mangalitsa / ungari villiga	
33	vasar / MC Hammer	viidatud oli vasaraheitele
34	Andrzej Wajda; Gdansk	film "Raudmees" streigist Gdanski laevaremonditehases
35	härjavõitluse areen / härjavõitlus	maalitud Arles'is, kus asub üks Prantsusmaa kahest suuremast härjavõitlusareenist
36	taaraautomaat	
37	Keiti Vilms	vaaronu Jüri Vilms
38	Tondo	tondoks nimetatakse ka taolisi ümmargusi maale
39	Mustade sokkide skandaal	raha maksti Chicago "White Sox" pesapallivõistkonnale
40	Madagaskar	"Madagascar"
41	Brasiilia	AmBev moodustus Brahma ja Antarctica ühinemisel
42	Rootsi kuninganna Silvia	sünnipäraselt Silvia Sommerlath
43	4π	
44	Roger Moore	tegi 1973. aastal oma esimese rolli James Bondina
45	raamat	
46	Piiblis vanimaks elanud inimesed	edetabelit juhivad Metuusala ja Jered
47	Robert "Bobby" Fischer	male maailmameister 1972-75
48	pääsuke	saksa keeles Schwalbe
49	hammaste siledaks lihvimine	
50	Verka Serdutška	